

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisuutena edistää osaltaan ansiokkaasti ja johdonmukaisesti yrittäjyysstrategiassa asetettuja tavoitteita ja periaatteita. Periaatepäätös on kuitenkin liian keskushallintokeskeinen. Tavoitteessa menestyminen edellyttää, että alueellinen näkökulma tulisi saada vahvemmaksi, ja alueelliset erityishaasteet ja painotuserot pitäisi tunnistaa paremmin. Kaupungit ja kunnat tulisi ottaa selkeämmin ja läpileikkaavasti mukaan yrittäjyyden edistämisen kansalliseen roolitukseen, työnjakoon ja ohjaukseen.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Ks. kohta 6.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Ks. kohta 1.]

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Kyllä.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Ks. kohta 6

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Kasvu keskeisenä strategisena tavoitteena ei voi olla ainoastaan työllistämisen tai viennin tavoittelua ja seurantaa. Millään yrityksellä ei itsetarkoituksena ole työpaikkojen luonti, vaan niitä luodaan tarpeen mukaan liiketoiminnan volyymin kasvaessa. Vastaavasti liiketoiminnan kasvu voi olla peräisin pienistäkin yksiköistä ja esim. niiden verkostoista. Pitää huomata myös, että kasvu voi tulla

kotimaan markkinoistakin, tapauksesta riippuen - aivan liian paljon esim. rahoitusinstrumenteissa keskitytään juuri kansainväliseen kasvuun eräänlaisena ”ainoana oikeana kasvuna”

Yrittäjyyden edistämisen päämääränä ja kehitystavoitteena ei tulisi olla pelkästään vienti, kasvu ja sopimusvalmistus: niiden rinnalla tulisi tunnistaa pienimuotoisen, arjen tason pk-yrittäjyyden palvelutarjonnan ratkaiseva merkitys ja tärkeys yhteiskunnan toimivuuden, alueiden elinvoimaisuuden ja työllisyydenkin kannalta. Usein ei-kasvuhakuiseen pienyrittäjyyteen perustuvaa paikallista palvelutarjontaa ja osaamista tulee ylläpitää ja kehittää mm. näillä aloilla: rakennusala, korjausrakentaminen, infran ylläpito, kiinteistön-hoito, talotekniikka (energia-, sähkö-, lvi- ja tietotekniikkapalvelut), ajoneuvotekniikka, ravintola- ja majoitustoiminta, hoivapalvelut, muut yksityiset kuluttajapalvelut.

SOTE-uudistuksen muuttuva toimintaympäristö ansaitsisi oman tarkastelunsa kytkeytyen sote-alan yrittäjyyden edistämiseen –mitä mahdollisuuksia ja haasteita hyvinvointialueet tuovat yrittäjyydelle alueellisesti? Julkiset hankintojen potentiaali 35mrd€ mainitaan tässä, mutta ei oikeastaan mitään konkreettista millä tätä potentiaalia kanavoitaisiin niiden yritysten liikevaihtoon, jotka kaipaavat ensimmäisiä referenssejä, jotka sitten voivat laukaista esim. kansainvälisiä pääomasijoituksia.

”Julkinen sektori paikkaa tarvittaessa markkinapuutealueita” – periaatteeseen pitää sisältyä myös korkean riskin innovaatio- ja teknologiavetoisten yritysten oman pääoman ehtoinen rahoitus alkuvaiheessa, joko (pre)seed -rahastomalleilla tai esimerkiksi palauttamalla Business Finlandille oman pääoman ehtoiset lainat (joita Tekesillä aikanaan oli). Yksityisten sijoittajien varaan tätä ei voi kokonaisuudessaan jättää, sillä riskitaso on liian korkea kannattavalle sijoitustoiminnalle.

”Yhteiskunnalliset haasteet ja ilmiöt mahdollisuutena” – periaate on kannatettava: keskeisistä yhteiskunnallisista haasteista voidaan ja pitää johtaa tavoitteet ja missiot kansallisen innovaatiopolitiikan määrittämisen lähtökohdiksi. Samalla pitää varoa sitä, että kaikki tuet ja kannusteet eivät mene yksipuolisesti esimerkiksi kestäväen kehityksen teeman alle. Jo nyt on havaittavissa keinotekoista rahoitushakemusten ”hyvepaketoitua”.

”Yrittäjän uuteen alkuun” pitää saada ymmärrys myös siitä, että tehty konkurssi ei saa viedä loppuelämäksi paitsioon. Verotukseen liittyen investointien ja sijoitusten veroedut ja -kannustimet voitaisiin taas ottaa agendalle.

Osaamisen ja osaajien merkitystä yritysten kasvun ja kilpailukyvyn mahdollistajina ei kovin vahvasti tuoda esiin. Osaamisen merkitys läpileikkaa yrityksen kaikki kehitys- ja kasvuvaiheet. Osaava työvoima ja osaamisen kehittäminen ovat ytimessä myös innovaatiotoiminnan näkökulmasta.

Osaamisen yhteydessä korostuvat esimerkiksi elinikäisen oppimisen näkökulma sekä se, että jo oppimis-polun alusta saakka voidaan panostaa yrittäjyysmyönteisyyteen. Tätä voidaan toteuttaa

esim. STEAM Turku -toimintamallin kaltaisin konkreettisin, alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaavin toimenpitein. Tarvitaan samanaikaisesti sekä lyhyen että pitkän tähtäimen toimia osaamisen kehittämiseksi ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. On huomioitava toisen asteen koulutus kokonaisuudessaan, täsmä- ja muuntokoulutukset, sekä eri toimialoille ja alueellisiin tarpeisiin räätälöidyt koulutuksen ja osaamisen toimenpiteet.

Osaajapulaan vastaava Talent Boost on erittäin hyvä kokonaisuus, mutta ongelmakohtana on houkuttelevuuden lisäksi kv. osaajien vastaanottovalmius yrityksissä – kaipaisi rinnalleen Talent Onboarding –ohjelman. Muutos ei tapahdu hetkessä, vaan tarvitaan pitkäjänteistä työtä potentiaalain laajentamiseksi ja avaamiseksi yrityksen näkökulmasta- mitä ne asiat oikeasti ovat, jotka auttavat pitemmälle veto- ja pito-voimassa päiväkohtaisten rekrytoinnin haasteiden lisäksi?

Innovaatiopolitiikan määrittely ja tavoiteasetanta kaipaa terävöittämistä. Tarvitaan laajakatseista kokonaisnäkemystä, jossa yhdistyvät alueelliset erityispiirteet ja osaamiskeskittymät sekä kansallisesti kannustava tiede- ja teknologiapolitiikka, jotka tarjoavat yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia eikä ainoastaan tiukkoihin raameihin speksattuja rahoitusinstrumentteja.

Vain 17% pk-yrityksistä harjoittaa korkeakouluysteistyötä. Innovaatiivisia liiketoimintakonsepteja syntyy kyllä ilman korkeakoulujakin, mutta keskeistä on tutkimuksen ja opetuksen rahoituksen riittävän tason varmistaminen korkeakouluissa, jotta osaaminen voi aidosti olla Suomen kilpailutekijä myös pitkässä juoksussa. Korkeakouluysteistyö voi olla monille yrityksille lähtökohtaisesti vierasta, eikä se automaattisesti konkretisoidu kasvun mahdollistajaksi.

Pk -yritysten korkeakouluysteistyön vahvistamiseksi tarvitaan pitkäjänteinen kehitys- ja kannusteohjelma, sisältäen myös korkeakouluille suunnattava tuki-instrumentti tki -palvelujen räätälöintiin ja tuotteistamiseen nimenomaisesti pk-yrityksille kohdentuviksi. Tulisi luoda korkeakoulujen strategiarahoitukseen tarvittavat kannusteet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisten, alueellisten tki-yhteispalveluyksikköjen perustamiselle. Kansallisesta näkökulmasta tulisi mahdollistaa myös ylläalueellisen korkeakouluysteistyön syntyminen ja vahvistaminen tki - palvelutuotannossa. Näiden lisäksi tarvitaan merkittävät lisäresurssit yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin yrittäjyyden tutkimukseen ja koulutukseen.

Tuomisto Esa
Turun kaupunki - Konsernihallinto, Johdon tuki